

متن پرسش

علامه حسن زاده آملی می گوید: «در قعر جهنم جرجیر می روید زیرا که نار منقطع می شود و عذاب مرتفع می گردد...». ممد الهمم در شرح فصوص الحکم، صفحه ۲۱۳ ولی امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند: «بعضی از مردم چقدر احمق هستند که می گویند در وادی جهنم جرجیر می روید در حالی که خداوند فرموده است: وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ، پس چگونه سبزی می روید؟!». الکافی، جلد ۶، صفحه ۳۶۸ میشود منظور علامه را توضیح دهید که صراحتاً با حدیث مخالف است؟

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: آنچه خوانده‌اید سخن علامه حسن‌زاده نیست و جناب علامه آن را ترجمه کرده‌اند و اکثر علماء با این سخن محی‌الدین مخالف‌اند از جمله آیت‌الله جوادی معتقدند: «مسئله‌ی ابدیت عذاب بدون شناخت انسان میسر نیست و اگر انسان یک گوهر داشته باشد آن وقت می‌توان بحث کرد آیا این عوارض در جهنم عارض بر جان انسان شده یا همسنخ انسان است و اگر همسنخ انسان است دیگر عذاب نیست و اگر همسنخ انسان نیست ابدی نیست. ولی وقتی انسان دارای یک گوهر نبود و دارای فطرت و طبیعت بود موضوع متفاوت می‌شود بدین معنا که فطرت او آنچه را طبع او به عنوان ملکاتِ خلاف شریعت در خود نهاده کرده است نمی‌پذیرد و همواره این تضاد که مسخر به انواع عذاب‌های رنج‌آور می‌شود در چنین انسانی باقی است» البته بحث آن مفصل است. موفق باشید